

De keuze van de partijvoorzitter in de Duitse CDU

Arno Korsten, 11 dec. 2018

Ik heb via livestreaming 7 en 8 december 2018 een stuk van het CDU-congres (in Hamburg) gevolgd. Uit interesse voor Duitse politiek. En ik heb eerder Die ZEIT online, Der Spiegel online, Die Welt online, BILD Online enz. met regelmaat gelezen. Wat levert dat aan beeld op? Wie zou partijvoorzitter worden na het terugtreden van Angela Merkel?

Goed dat de CDU een stuk of acht **regiobijeenkomsten** hield met **drie kandidaten** voor het partijvoorzitterschap: Friedrich Merz; Annegret Kramp-Karrenbauer (AKK) en Jens Spahn. Contact met leden is in de huidige tijd een goede zaak. De opkomst was op al die bijeenkomsten zonder meer geweldig groot.

Leverden die bijeenkomsten **een agenda voor de toekomst** op? Nee, met drie keer pakweg 20-25 minuten spreken lukt dat niet goed. Er waren wel een paar accenten.

Bovendien ging het om de partij, niet om het land. Merz bleek de intelligentste en hij hield naar het schijnt ook de inleidingen die het meest 'stonden', AKK was de meest verbindende en de derde, Spahn, een pittige belofte voor de toekomst. Niet goed, ook niet slecht. Dritte im Bunde. AKK is van deze drie de meeste linkse.

De CDU wil weer **volkspartij** worden met 40 procent van de stemmers? Dat is het geluid van een bomvolle zaal in Hamburg (zeker 1200 aanwezigen en 999 met een stem) waar vorige week veel gedelegeerden zaten met een stevig middenrif en velen met een kalend hoofd. Gechargeerd gesteld. Kortom, **apparatsjiks**, die zich na het stapelen van verantwoordelijkheden, zoals dat heet, omhoog gewerkt hebben. Geen mensen voor vergaande opvattingen, geen mensen die als eersten zicht hadden of hebben of krijgen op de **maatschappelijke onderstroom**. Geen mensen die **'weak signals'** verstaan. Van discussie over 'Marrakesh' begrijpen ze nagenoeg niets; het heet gedoe van minderheden. En waarom de Energiewende niet helemaal gelukt is, weet men ook niet. Veel braafheid verenigd, dus. Veel oog voor continuïteit, weinig zieners, weinig rafelrand, weinig verbeeldingskracht.

Zou Merz de goede keuze zijn geweest? Hij heeft een fenomenale loopbaan doorlopen. Zijn carrière valt niet eens te beschrijven op een paar Wikipedia-bladzijden. Jurist, lid van Europees Parlement (5 jaar), lid van de Duitse Bundestag (1994-2009), fractieleider, verbonden aan banken en wat al niet, ondernemer, lid van de raad van toezicht van de voetbalclub BVB (Dortmund), klarinetspeler, hobbypiloot, privébezitter van enkele vliegtuigen. Noem maar op. Veelvoudig miljonair. Geen twijfel mogelijk. Verdienende soms per dag een bedrag dat nu slechts ver overschreden worden door voetballers, deejee's en zangers en zangeressen van het type Helene Fischer. Hij was **het meest staatsman**, schrijven BILD, Die Zeit, Die Welt en Der Spiegel. Hij is de man met de meeste ervaring op Bundesebene (was fractieleider) en in het bedrijfsleven en de bankenwereld, maar ook teveel man uit de vermogenswereld, van het grootkapitaal. Hij schilderde zichzelf in de

campagne af als man van de middenklasse, terwijl hij multi-miljonair is. Domme irritante vergissing, stelden commentatoren terecht, in tijden van opstandige 'gilets jaunes' in Parijs en ongemak bij het armere volk in Berlijn en het voormalige Oost-Duitsland. Er kwam nog een vergissing aan het licht. Hij schonk, meen ik, een dakloze een boek van of over zichzelf, een jaar of vijftien terug. Dat roept niet op dat je invoelend en begripvol bent.

Communicatief had het in de campagne beter gekund, schreef BILD. Fouten gemaakt in de campagne, maar hij kreeg steun van de machtige man Wolfgang Schäuble, parlamentsvoorzitter. Die steun bleek bijna genoeg om de winst te grijpen. Hij kwam enkele tientallen stemmen tekort. Conclusie: de partij is verdeeld.

Wie zou het beste met de Bundeskanzlerin Merkel kunnen samenwerken? Merz of Kramp-Karrenbauer? Beiden betoogden in verschillende bewoordingen dat het goed kon lukken. 'es wird gelingen'; 'es wird mir eine Ehre sein um ...'. Het was geen geheim dat Gretchen (AKK) de favoriet was van Angela. Merz was eerder door Merkel als fractievoorzitter van de troon gestoten.

AKK is jurist en politicoloog en was vooral de secretaris-generaal van de partij. Een dame die eerder verkiezingswinst behaalde in de Saar, die in Hamburg haar beste speech hield ooit (over moed tonen), die in een Buut optrad met Carnaval in het Saarland (en dus dat relativerende humorvolle werk niet schuwt), die een onberispelijk verleden heeft als moeder van drie kinderen, die in een landelijke bestuur van christenen zit, die gewoon in Püttlingen - waar ze naar de middelbare school ging - is blijven wonen, die verbindend is en die de hele partij afrende en zo werkte aan een basis. Dus ijverig, betrekkelijk gewoon, slim maar niet werkzaam geweest aan een universiteit, zeker toegewijd, gepassioneerd sprekend in Hamburg, ze kent alle CDU-kartrekkers uit de Länder, maar of dat nou de persoon is die het land straks moet leiden als opvolgster van Merkel? Geen echte ideeënpoliticus maar wel iemand die met Andrea Nahles (SPD) uit de voeten lijkt te kunnen, die compromis op compromis kan bouwen. Een beetje Merkel-type. Anti-glamour. Gewoon is al gek genoeg.

Of je voor AKK thuis blijft als ze het volk toespreekt? Nee, momenteel nog niet. Maar ze toonde redelijk durf door Paul Ziemiak, voorzitter van de Junge Union, te vragen haar als Generalsekretär op te volgen. Ziemiak was een criticus van Merkel. Paul Ziemiak werd met 62 procent van de stemmen verkozen. Mager, volgens kenners. Dat duidt erop dat de nieuwe voorzitter nog niet de harten van iedereen heeft gewonnen. De CDU is en blijft verdeeld.

Jens Spahn is de jongste, de meest ambitieuze, die al het gevoel had dat hij gewacht had en nu wel aan de beurt was. Hij is nu minister. Daar horen we nog van. Hij zal over een jaar of vier-acht weer op de deur kloppen. Eerst maar eens het ministerschap afmaken en dan fractieleider worden?

Dus of de CDU met de nieuwe partijvoorzitter **ook een goede Kandidat-Bundeskanzler** in huis heeft, is lang niet zeker. Of het effect dreigt dat de vorige SPD-leider Martin Schulz trof?

Snel komen en snel afgevoerd? AKK heeft een stevige basis, en geniet dus vertrouwen van partijgenoten. Ze kan een potje breken maar ze zal verkiezingen moeten winnen, en de CDU met de CSU op een lijn moeten krijgen. De Merz-aanhangers liggen op de loer.

Ursula von der Leyen's ster (minister van Defensie) is gedaald na wat gedoe bij Defensie. Julia Klöckner, ook lid van de regering, was al geen kandidaat voor het partijleiderschap, maar blijft deel uitmaken van de CDU-top. Beide politici, ook niet echt ideeënpolitici, maken na Hamburg weer als een van de vijf vice-presidenten deel uit van de Vorstand van de CDU. De jurist Volker Bouffier is minister-president in Hessen en is ook vice-president, evenals Armin Laschet uit NRW en Thomas Strobl uit Baden-Württemberg. Bouffier zit in zijn laatste actieve jaren. Laschet, minister-president in het gebied waar het grootste deel van de CDU-aanhang woont, gedroeg zich in de aanloop naar Hamburg als bruggenbouwer van de partij ('Ihr sollt einander nicht beschimpfen'). Strobl is degelijk maar onopvallend.

De betrekkelijk jonge Daniël Günther (uit 1973), minister-president in Schleswig-Holstein, zat de vergadering als een van de vice-voorzitters, in Hamburg, voor. Aardige man maar niet gedacht en gezien als ster voor het bondskanselierschap. Kan een keer minister worden.

De CDU is er nog niet. De partij liet zich in Hamburg van de **'gevestigde kant'** zien. Nog geen oog voor gele hesjes, nog volop oog voor zwart en oranje (de clubkleuren). De CDU is thans nog niet een partij die oog heeft voor de toenemende ongebondenheid van de kiezers. De **fragmentatie** in de Duitse politiek willen velen nog niet aanvaarden. Terug naar de traditie door het streven naar 'volkspartij' maar met **een klein rukje naar rechts** door de grote aanhang van Merz?

Wat Merz gaat doen, is nog onbekend. AKK wil hem wel betrekken bij de partij maar een rol in de Vorstand heeft hij niet. AKK heeft hem weinig te bieden maar haar toon in een speech was verzoenend. Hij gaat misschien weer gewoon aan het werk bij een investeerder en zet zijn geweldige loopbaan voort. De executive searchbureaus staan voor hem in de rij.

Naschrift: de check:

Vicevoorzitters van de CDU zijn na de partijdag in Hamburg in alfabetische volgorde: Bouffier; Klöckner; Laschet; Von der Leyen; Strobl. Drie mannen, twee vrouwen. Jens Spahn is ook lid van het bestuur.

Bijlage: Bundestagswahlergebnisse seit 1949 - Zweitstimmen

	CDU/ CSU	SPD	FDP	Die Grünen	Bündnis 90/ Die Grünen	Die Linke. PDS	AfD	Sonstige
2017	32,9	20,5	10,7		8,9	9,2	12,6	5,0
2013	41,5	25,7	4,8		8,4	8,6		11
2009	33,8	23,0	14,6		10,7	11,9		6,0
2005	35,2	34,2	9,8		8,1	8,7		4,0

	CDU/ CSU	SPD	FDP	Die Grünen	Bündnis 90/ Die Grünen	Die Linke. PDS	AfD	Sonstige
2002	38,5	38,5	7,4		8,6	4,0		3,0
1998	35,2	40,9	6,2		6,7	5,1		5,9
1994	41,5	36,4	6,9		7,3	4,4 ²		3,5
1990	43,8	33,5	11,0	3,8	1,2	2,4		4,3
1987	44,3	37,0	9,1	8,3				1,3
1983	48,8	38,2	7,0	5,6				0,4
1980	44,5	42,9	10,6	1,5				0,5
1976	48,6	42,6	7,9					0,9
1972	44,9	45,8	8,4					0,9
1969	46,1	42,7	5,8					5,5
1965	47,6	39,3	9,5					3,6
1961	45,3	36,2	12,8					5,7
1957	50,2	31,8	7,7					10,5
1953	45,2	28,8	9,5					16,5
1949	31,0	29,2	11,9					27,9